

Yushchenko R.O. Kharkiv Institute of Banking
National Bank of Ukraine**IMPLEMENTATION FACTOR ANALYSIS OF LIQUIDITY
IN THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF DOMESTIC ENTERPRISES****Summary**

This paper analyzes the existing methodologies for conducting financial analysis, particularly given the structural and logical model of factor system of the coverage ratio, as an integral part of the analysis of liquidity of the enterprise, in the context of adaption to globalization pressure and other exogenous factors in the development of the national economy.

Keywords: liquidity, factor analysis, financial management, economic growth, planning.

УДК 330.3

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ –
ПЛАТФОРМА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ****Яремко З.М.**

Тернопільський національний економічний університет

Рудяк О.Ю.Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин імені Б.Д. Гаврилишина
Тернопільського національного економічного університету

У статті розглянуто трансформацію чинників економічного зростання в інформаційному суспільстві. Обґрунтовано роль інформаційно-комунікаційних технологій як основного чинника конкурентних переваг та формування доданої вартості в сучасних економічних умовах. Проведено оцінку внеску інформаційно-комунікаційних технологій в економічне зростання країн ЄС через їх вплив на формування доданої вартості та рівень зайнятості. Виявлено основні відмінності впливу інформаційно-комунікаційних технологій на економічне зростання в країнах ЄС та США. Представлено перспективні напрями подальшої імплементації інформаційно-комунікаційних технологій в ЄС.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, економічне зростання, конкурентні переваги, додана вартість, рівень безробіття, ЄС, США.

Постановка проблеми. В останні роки Європейський Союз, хоч і залишається вкрай потужним гравцем на міжнародній економічній арені, проте не демонструє таких стрімких темпів розвитку як Китай та США. Однією з причин наявної стагнації є недостатній розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в країнах ЄС, що суттєво підриває їх конкурентоспроможність. Тому усвідомлюючи важливість інформаційно-комунікаційних технологій як чинника економічного зростання доцільно провести аналіз їх застосування країнами Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи дослідження закладено у працях Д. Белла, Дж. Акерлофа, Дж. Стігліца, М. Спенса, М. Кастельса, Е. Тоффлера, М. Пората, Й. Масуді. Поряд із цими вченими важливість інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційному суспільстві вивчали А. Турен, Г. Кан, Т. Стоуньєр, З. Бжезінський, М. Маклуен та ін. Постіндустріальне суспільство та інформаційно-комунікаційні технології у своїй працях досліджували також й українські вчені: В. Бебик, О. Голобуцький, В. Горбатенко, В. Горбулін, Р. Грачов, А. Данілін, Д. Дубов, В. Іноземцев, І. Клименко, І. Коліушко, К. Линьов, Г. Почепцов, С. Чукут, О. Шевчук та ін.

Разом із тим на сьогодні надзвичайно важливою та актуальною є проблема розробки та використання ефективного інструментарію виявлення та вимірювання внеску інформаційно-комунікаційних технологій в економічне зростання.

Мета статті полягає у розробці та застосуванні комплексного підходу щодо оцінки впливу інформаційно-комунікаційних технологій на економічне зростання країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Проблеми вивчення ролі ІКТ присвячені роботи багатьох видатних вчених. Так, Д. Белл у своїй концепції постіндустріального суспільства надавав їм вирішальну роль. Ключовий чинник прогресу Д. Белл вбачав у знаннях та їх реалізації в ІКТ [1]. М. Кастельс намагався знайти рушійну силу цієї епохи і дійшов висновку, що основним джерелом підвищення продуктивності виступають ІКТ як засіб генерування ідей, обробки інформації та спеціальний засіб комунікацій [2-4]. Е. Тоффлер у своїй праці «Третя хвиля» (1980 р.) аналізував нове суспільство і, наслідуючи ідеї Д. Белла, стверджував, що центральними елементами сучасної економіки є інформація та знання [10]. Емпірично важливість ІКТ в економіці довів М. Порат. Він проаналізував структуру ринку праці США 60-х років ХХ століття та дійшов до висновку, що близько 50% працюючих задіяні у сфері інформаційних послуг [8].

Поряд із західними фахівцями, роль інформації та ІКТ досліджували й східні вчені. Так, Й. Масуда аналізував справедливість тверджень своїх західних колег на прикладі економіки Японії, хоча для наочності обрав ще й декілька європейських країн. Висновки, отримані в результаті дослідження багато в чому повторювали постулати Д. Белла, М. Кастельса та ін. [6].

Окрім безпосереднього вивчення ІКТ як продукту інформаційного суспільства та важливості інформації в ньому, деякі вчені розглядали проблему сутності та розуміння ІКТ, а також можливості їх ефективного використання.

Для кращого розуміння ролі ІКТ в економічному зростанні скористаємось теорією конкурентної переваги, розробленою професором Гарвардської школи бізнесу М. Портером, котрий стверджує, що конкурентною перевагою для фірми є рівень ефективного використання наявних у неї всіх видів ресурсів. Оскільки в епоху інформаційного суспільства головним ресурсом є інформація, то цілком природним виглядає той факт, що і конкурентну перевагу для фірми створює вміння користуватись інформацією. Враховуючи, що саме ІКТ виступають механізмом використання інформації як ресурсу, логічним виглядає припущення, що у наші дні ІКТ – основний чинник конкурентних переваг [9]. А оскільки ІКТ сприяють науково-технічному прогресу та створюють необхідні умови для впровадження нових винаходів, що покращують якість продукції, фірми, котрі використовують ІКТ, отримують перевагу у якості своїх товарів над іншими, що забезпечує їм зовнішню конкурентну перевагу.

Окрім забезпечення порівняльних переваг, ІКТ формують додану вартість. Причому механізм створення доданої вартості за допомогою ІКТ ідентичний до механізму створення порівняльних переваг.

Обґрунтування ролі ІКТ у створенні конкурентних переваг та доданої вартості дозволяє зробити сміливий, проте справедливий висновок: сьогодні саме ІКТ виступають ключем до успіху у бізнесі, стають наріжним каменем ведення підприємницької діяльності. Саме тому підприємства все більше і більше починають інвестувати в ІКТ, адже без цього вони просто не витримають конкуренції, особливо на міжнародній арені.

Хорошим емпіричним підтвердженням важливості ролі ІКТ в економічному зростанні виступають США. У 1995 році продуктивність праці в ЄС становила 89% від рівня США. Проте США, на відміну від Європейського Союзу, активно впроваджували ІКТ та здійснювали інвестиції в них. Як наслідок, це дозволило США «відірватись» від ЄС за показником продуктивності праці на 10%, тобто станом на сьогодні рівень продуктивності праці в ЄС становить лише 79% США [7]. Причиною такої кардинальної зміни була вдала політика США, що почали активно застосовувати ІКТ та вкладати великі інвестиції в них. Європейський Союз, у свою чергу, хоч і використовував ІКТ, проте не робив на них ставку як на ключовий чинник економічного зростання.

Як зазначалося вище, одним з засобів впливу ІКТ на економічне зростання є здатність цих технологій створювати додану вартість, що дозволяє позиціонувати ІКТ як ключ до економічної могутності. Тому доцільно розглянути роль ІКТ у формуванні доданої вартості у країнах ЄС (рис. 1).

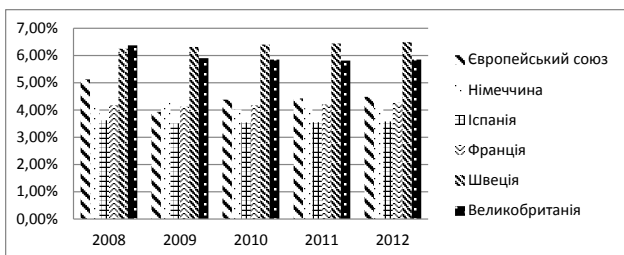

Рис. 1. Частка ІКТ в доданій вартості окремих країн ЄС, 2008-2012 рр., %.

Як ми бачимо, частка ІКТ в доданій вартості складає в середньому 4,5% серед країн ЄС, причому найкращі результати показують Швеція та Великобританія – більш, ніж 6%. Аналізуючи дану гістограму можна відзначити, що ІКТ впливають на формування доданої вартості в країнах Європи. Водночас, приріст цієї частки дуже незначний, тобто це дає підстави стверджувати, що країни ЄС не інвестують належним чином в ІКТ.

Оскільки формування доданої вартості виступає одним з основних способів впливу ІКТ на економічне зростання, а ВВП на душу населення – ключовим макроекономічним індикатором економічного зростання, то для підтвердження тези про безпосередній вплив ІКТ на економічне зростання проведемо кореляційно-регресійний аналіз залежності цих величин.

Графік лінійної регресії (рис. 2) демонструє більш, ніж переконливу залежність приросту ВВП на душу населення країн ЄС від приросту частки ІКТ в доданій вартості, адже розкид точок від лінії регресії вкрай незначний. Підтверджує результати регресійного аналізу і коефіцієнт кореляції, що дорівнює 0,96081283 та робить дану залежність не просто сильною, а майже функціональною. Проведений кореляційно-регресійний аналіз дає нам право стверджувати про пряму, майже функціональну залежність між цими двома величинами, а отже і те, що ІКТ виступають одним з основних чинників економічного зростання. Саме тому країнам ЄС необхідно активніше впроваджувати та використовувати ІКТ з метою збільшення їхньої частки у формуванні доданої вартості, що забезпечить їм економічне процвітання.

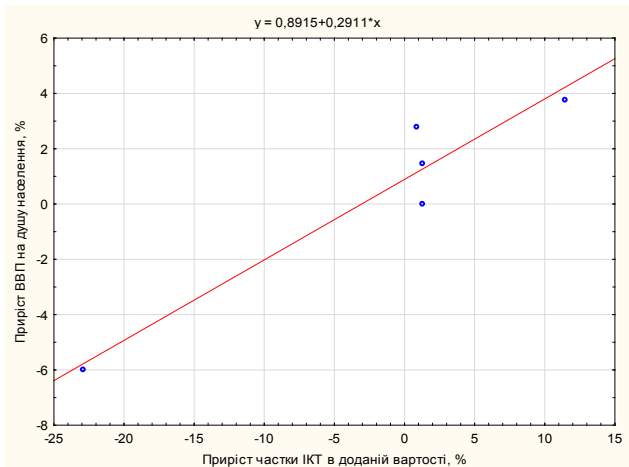
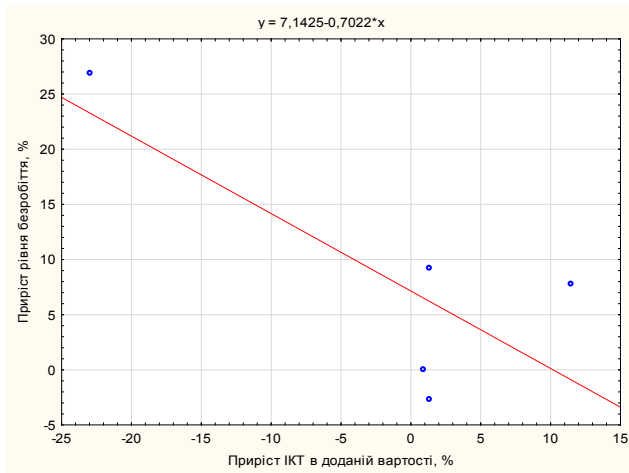

Рис. 2. Графік лінійної регресії приросту ВВП на душу населення до приросту частки ІКТ в доданій вартості для країн ЄС

Вагомим ефектом впровадження ІКТ є формування нових робочих місць, що відбувається у двох напрямках: створення робочих місць на підприємствах, що використовують ІКТ та створення робочих місць у сфері виробництва ІКТ. Така дуалістичність є природною, адже попит на ІКТ породжує інтерес у їх продукуванні. Водночас, наявність цих технологій вимагає вміння ними користуватись, що породжує попит на відповідних фахівців.

У цьому контексті необхідно зазначити, що рівень безробіття в США менший, ніж в ЄС (7,4% проти 10,8% у 2013 році). Причому США має вищий рівень зайнятості не тільки у порівнянні з усередненими показниками ЄС, але й у порівнянні з найрозвиненішими країнами ЄС, не кажучи вже про

Іспанію, де рівень безробіття більш, ніж в 3 рази перевищує відповідний показник США [5]. Для аналізу впливу ІКТ на рівень безробіття скористаємось кореляційно-регресійним аналізом (рис. 3).

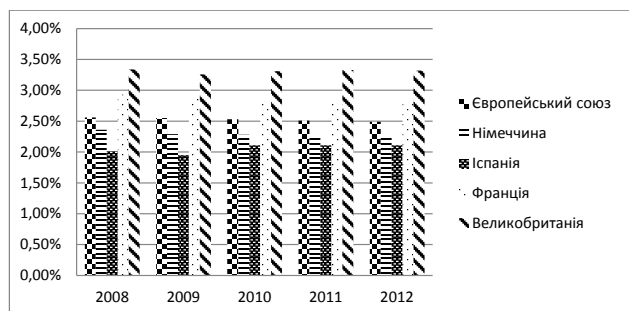

Рис. 3. Графік лінійної регресії приросту рівня безробіття до приросту частки ІКТ в доданій вартості для країн ЄС

Як ми бачимо, залежність між цими величинами вагома. Розкид точок значень від лінії регресії незначний, що говорить про сильний рівень залежності. Це підтверджує і коефіцієнт кореляції, що дорівнює $-0,769805$ і засвідчує сильну кореляцію. Таким чином, ми можемо стверджувати, що між приростом частки ІКТ в доданій вартості і приростом рівня безробіття існує сильна обернена залежність. Дане дослідження дає нам змогу стверджувати про вагомий вплив ІКТ не тільки на економічну, але й на соціальну сферу, адже ІКТ допомагають долати безробіттям. Тому для кращого розуміння сучасного стану ІКТ у країнах ЄС та перспектив інтенсифікації використання даних технологій в межах країн Старого світу розглянемо ряд показників, що стосуються ринку праці.

Як уже згадувалось раніше, впровадження ІКТ призводить до створення робочих місць у цій сфері. Тому для аналізу ролі ІКТ у європейській економіці скористаємось показником відсотка рівня зайнятості в ІКТ від загального рівня зайнятості (рис. 4).

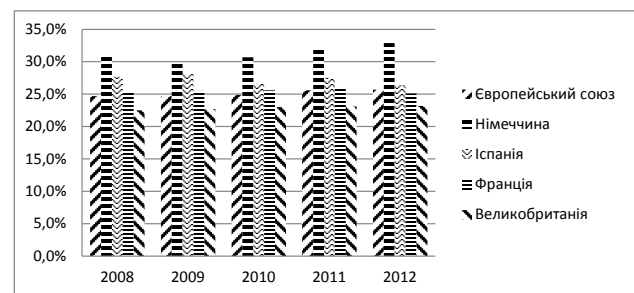
Як бачимо, середній показник працюючих у сфері ІКТ по ЄС складає 2,5%. Даний показник є недостатнім для всебічної імплементації цих технологій, а відповідно і до повноцінного їх використання. Більше того, впродовж 2009-2012 рр. не відслідковується позитивна динаміка зрушень у даному напрямку. Для забезпечення ефективнішого використання ІКТ, а отже і для досягнення економічного зростання необхідно збільшити частку працюючих у цій сфері.

Рис. 4. Кількість зайнятих в ІКТ від загальної кількості працюючих в окремих країнах ЄС, 2008-2012 рр., %

Забезпечення більшої зайнятості у сфері ІКТ можна здійснити двома способами: з боку суб'єктів господарювання та з боку потенційних працівників у цій сфері. У цьому контексті слід зазначити, що середня частка підприємств ЄС, котрі найняли працівників у сфері ІКТ у 2012 р. становила лише 21%, тобто європейські підприємці ще не зовсім досягнули всю роль і важливість ІКТ в епоху інформаційного суспільства [5]. Для отримання максимальної вигоди від ІКТ ця частка має збільшитись хоча б у 3 рази, щоб мати змогу отримати подвійний ефект: більша частка підприємств зможе використовувати ІКТ у своїй діяльності з метою оптимізації виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності, що матиме позитивний вплив як на їх прибутки, так і на економічне зростання ЄС загалом; у молодих людей з'явиться стимул навчатись та ставати експертами у даній сфері, адже вони будуть впевнені у високому попиті на фахівців у сфері ІКТ, і відповідно у своєму майбутньому.

Враховуючи, що на сьогодні підприємства ще не до кінця досягнули важливості та роль ІКТ, і відчувають дефіцит працівників даного фаху, ми бачимо наступну ситуацію, представлену на рис. 5.

Рис. 5. Частка студентів, які вивчають інформатику, математику та інші прикладні науки деяких країн ЄС, 2008-2012 рр., %

Як бачимо, середній показник по ЄС складає лише 25%. Хоча для справедливості дослідження слід зазначити, що не всі студенти, котрі вивчають інформатику, математику та інші прикладні науки стануть спеціалістами у сфері ІКТ, проте їх частка все одно є вагомою.

Негативним також є відсутність зацікавленості у цій сфері, що на нашу думку повинно стимулювати до дій, адже саме у формуванні кадрів, які б були зайняті у сфері ІКТ і вбачається один з основних інструментів успішної імплементації ІКТ у європейський простір (поряд із створенням робочих місць для них). Для стимулювання кількості студентів, що вивчають ІКТ необхідне фінансове забезпечення? як для формування комфортних умов навчання, так і для створення численних стимулів: стипендій, різноманітних грантів. Причому дане фінансування має забезпечуватись не тільки силами держави та різноманітних публічних організацій, але й приватним сектором. Даний аспект представлено на рис. 6, з якого видно, що ЄС витрачає на освіту в середньому 5% від ВВП, а в останні роки навіть випереджає відповідний показник США, що додає оптимізму до перспективи повноцінного функціонування та ефективного використання ІКТ у Європі. Проте необхідно усвідомлювати, що в абсолютних величинах чаша терезів схилиться на користь США. Разом із тим, незважаючи на вище згадану перевагу США над ЄС за ВВП, частка фінансування, що здійснюється приватним сектором, складає 2% від ВВП США. Тобто, підприємці США вкладують значно більші кошти у розвиток освіти, інвестуючи таким чином у власне майбутнє. Тому

для забезпечення перспектив розвитку освіти, як у сфері ІКТ, так і загалом, Європейському Союзу потрібно взяти за зразок політику США.

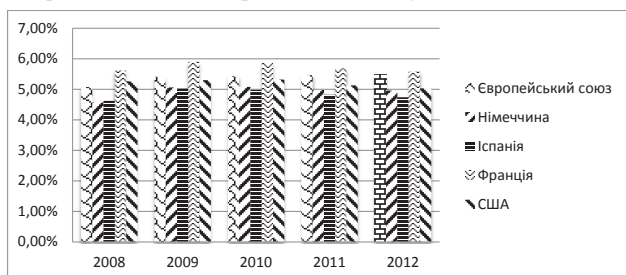

Рис. 6. Загальні публічні витрати на освіту в окремих країнах світу, 2008-2012 рр., % від ВВП

Слід підкреслити, що позитивні ефекти впливу ІКТ на економічне зростання характерні і для України. Проте можливість проведення відповідних досліджень ускладнена браком статистичних даних, що спотворює відповідне дослідження та робить недостовірними його результати. Таким чином, аналогічне дослідження впливу ІКТ на економічне зростання України можливе лише за умови розширення статистичної бази.

Висновки. У результаті проведеного нами дослідження виявлено наступні вагомні закономірності: дуже сильна (близька до функціональної – детермінованої) пряма кореляційна залежність між приростом частки ІКТ в доданій вартості і приростом ВВП на душу населення з коефіцієнтом кореляції, рівним 0,96; сильна обернена кореляційна залежність між приростом частки ІКТ в доданій вартості і приростом рівня безробіття з коефіцієнтом кореляції, рівним – 0,7. Тому, підсумовуючи, можемо з впевненістю стверджувати, що ІКТ виступають одним з основних чинників економічного зростання. Саме ІКТ можуть стати рушійною силою зростання економіки ЄС та посилення їхньої економічної могутності, особливо в контексті ведення конкурентної боротьби із США. Варто зазначити, що ЄСз вже активно використовує ІКТ, проте все ще на не належному рівні. На нашу думку, подальше поглиблення імплементації ІКТ в ЄС можливе шляхом зростання питомої ваги кількості працюючих у сфері ІКТ, підвищення питомої ваги студентів, що вивчають ІКТ, збільшення фінансування освіти у сфері ІКТ та переосмислення суспільством в цілому, й суб'єктами господарювання зокрема, важливості ролі ІКТ у XXI столітті.

Список літератури:

- Bell D. The Coming of Post-industrial Society: A Venture of Social Forecasting / D. Bell. – New York: Basic Books, 1973. – 507 p.
- Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture: The End of the Millenium / M. Castells. – Oxford: Blackwell, 1996. – 418 p.
- Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture: The Rise of the Network Society / M. Castells. – Oxford: Blackwell, 1996. – 556 p.
- Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture: The Power of Identity / M. Castells. – Oxford: Blackwell, 1997. – 461 p.
- Eurostat: Your key to european statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ec.europa.eu/eurostat/>
- Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society / Y. Masuda. – World Future Society, 1981. – 171 p.
- Miller B. Raising European Productivity Growth Through ICT / B. Miller, R. D. Atkinson // The Information Technology and Innovation Foundation. – 2014. – 43 p.
- Porat M. The Information Economy: Definition and Measurement / M. Porat. – Washington, 1977. – 319 p.
- Porter M. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance / M. Porter. – New York: Free Press, 1985. – 592 p.
- Toffler A. The Third Wave / A. Toffler. – New York: Bantam Books, 1980. – 544 p.

Яремко З.М.

Тернопольский национальный экономический университет

Рудяк А.Ю.

Учебно-научный институт международных экономических отношений имени Б.Д. Гаврилишина Тернопольского национального экономического университета

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ – ПЛАТФОРМА ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА СТРАН ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Аннотация

В статье рассмотрена трансформация факторов экономического роста в информационном обществе. Обоснована роль информационно-коммуникационных технологий как основного фактора конкурентных преимуществ и формирования добавленной стоимости в современных экономических условиях. Проведена оценка вклада информационно-коммуникационных технологий в экономический рост стран ЕС посредством их влияния на формирование добавленной стоимости и уровень занятости. Выявлены основные различия влияния информационно-коммуникационных технологий на экономический рост в странах ЕС и США. Представлены перспективные направления имплементации информационно-коммуникационных технологий в ЕС.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, экономический рост, конкурентные преимущества, добавленная стоимость, уровень безработицы, ЕС, США.

Yaremko Z.M.

Ternopil National Economic University

Rudyak O.Y. Bohdan Havrylyshyn Research and Development Institute of International Economic Relations
Ternopil National Economic University**INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS A PLATFORM FOR ECONOMIC GROWTH OF THE EUROPEAN UNION COUNTRIES****Summary**

The transformation of the factors of economic growth in information society is considered. The role of information and communication technologies as a basic factor of competitive advantages and value added formation in modern economic conditions is proved. The contribution of information and communication technologies to economic growth of the European Union countries through their influence on value added formation and employment increasing is evaluated. The main differences of information and communication technologies influence on economic growth in the European Union countries and the USA are investigated. Upcoming trends of the implementation of information and communication technologies in the EU are presented.

Keywords: information and communication technologies, economic growth, competitive advantages, value added, unemployment rate, EU, USA.

УДК 339.73

ПЕРСПЕКТИВЫ ФИНАНСОВОГО ЦЕНТРА БРИКС**Ярыгина И.З.**

Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации

В статье рассмотрены актуальные вопросы формирования финансового центра БРИКС в условиях расширения сотрудничества субъектов – хозяйствования. Совместная работа уполномоченных институтов стран – партнёров и гармонизация инструментов обеспечения экономических связей, по мнению автора, способствует развитию финансового центра заинтересованных сторон.

Ключевые слова: международное финансовое сотрудничество, экономические связи, партнёры, гармонизация, регулирование.

В современных условиях мировая финансовая система проходит фазу трансформации, связанную с децентрализацией, валютно-финансовой глобализацией и развитием регионального сотрудничества. Кроме того, в последние десятилетия усилилась тенденция усиления роли государств в формировании международных, региональных, зональных финансовых центров, в том числе в странах с развивающимися рынками. В результате расширяются операции на «новых» финансовых центрах (Китай, Сингапур, Сеул, Варшава и другие), успешно конкурирующих со «старыми» глобальными МФЦ (Лондон, Нью-Йорк).

В связи с укреплением экономических связей БРИКС имеет место объективная необходимость стимулирования финансовых механизмов обеспечения интересов субъектов хозяйствования и развития финансового сектора стран – партнёров.

Существенный интерес для формирования концепции МФЦ представляют работы зарубежных авторов: Атья О., Леунг С., Унтербердорстер О., Швезингер Х., Ю Э., Ям Дж. Однако, проблема организации и администрирования финансового центра БРИКС пока не достаточно изучена.

Цель статьи – раскрыть способы решения ключевых задач развития финансовых связей стран БРИКС в целях обеспечения экономических интересов субъектов хозяйствования.

Как справедливо отмечено в Концепции создания МФЦ в России, «финансовые рынки играют важную роль в стимулировании экономического

роста, позволяя добиться более эффективного распределения инвестиционных ресурсов и рисков» [1]. Первоочередной мерой стимулирования развития финансового рынка БРИКС, созданию предпосылок модернизации экономического сотрудничества должно стать объединение технологических и институциональных платформ МФЦ Бразилии, России, Индии, Китая, Южной Африки и других заинтересованных в развитии многосторонних связей стран – участниц мирохозяйственных связей. При этом роль организаторов и координаторов становления зонального МФЦ БРИКС должны взять на себя государства – партнёры, с учетом опыта успешных финансовых центров.

Мировой опыт показал, что ключевыми факторами успешного функционирования МФЦ являются:

- высокоразвитая инфраструктура;
- благоприятный инвестиционный «климат»;
- развитость финансового рынка и его вовлеченность в потоки мирового капитала;
- совместимая регулятивная основа деятельности экономических субъектов;
- высококвалифицированные специалисты, обеспечивающие реализацию поставленных задач.

Однако, политические решения по формированию финансового центра БРИКС не могут быть успешно реализованы в сжатые сроки из-за преобладания экспортно-сырьевой модели развития реального сектора экономики, слабости или институциональной отсталости финансового сектора, вы-